

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Голова вченої ради університету

“23” 09 2020 року

**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»
для державних службовців**

Схвалено вченою радою
Поліського національного університету
Протокол № 2 від «23» 09 2020 р.

Житомир - 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету Сус Л.В.; кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету Сус Ю.Ю.

ОБГОВОРЕНО ТА СХВАЛЕНО

керівник навчально-наукового центру
забезпечення якості освіти

 Н. І. Степаненко, к.е.н., доцент

“22” 09 2020 року

ВСТУП

Мета підвищення кваліфікації – підвищити рівень загальної підготовки, базових знань з питань теорії та практики функціонування фінансової та банківської системи, та системи знань щодо загальних закономірностей розвитку сучасних фінансових і грошово-кредитних відносин суспільства; забезпечити можливості практичного застосування знань законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку та виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Завдання підвищення кваліфікації: узагальнити та систематизувати раніше здобуті базові знання з питань теорії та практики функціонування фінансової та банківської систем, спрямованих на висвітлення актуальних питань, які розкривають специфіку побудови національної фінансово-кредитної системи та особливості її функціонування на етапі глобалізації фінансових відносин.

У ході вивчення курсу державний службовець повинен

знати:

- засади фінансової політики держави та механізм її реалізації;
- основи побудови фінансової системи;
- специфіку побудови державних фінансів, правові засади їх функціонування;
- специфіку функціонування окремих сфер фінансових відносин;
- закономірності грошового обігу, фінансові, кредитні та валютні фактори впливу на стабільність грошової одиниці;
- необхідність, форми кредиту та його призначення у розширеному відтворенні;
- проблеми розвитку кредитних відносин України з іншими країнами.

уміти:

- застосовувати методи і важелі фінансового механізму для ефективного управління фінансами;
- аналізувати склад та структуру доходів і видатків бюджету;
- оцінювати ефективність та перспективи функціонування податкової системи;
- виявляти причини виникнення державного боргу та аналізувати позикову політику держави;
- визначати джерела формування та використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання, домогосподарств;
- виявляти форми і методи впливу кредиту на грошовий обіг, інтенсифікацію виробництва та розвиток міжнародних кредитних відносин;
- здійснювати загальний аналіз банківської діяльності, діяльності комерційних банків та проведення ними операцій;

- характеризувати місце центральних банків у банківській системі, їх функцій, завдань та операцій.

На вивчення курсу відводиться **60 годин / 2 кредити ECTS.**

Обсяг курсу підвищення кваліфікації

Найменування показників	Характеристика курсу	
	очна форма:	дистанційна форма:
Кількість кредитів – 2	аудиторна робота – 10	аудиторна робота – 10
модулів – 2	год.	год.
Змістових модулів – 2	самостійна робота – 50	самостійна робота – 50
Індивідуальне завдання	год.	год.
Загальна кількість годин – 60		
Форма підсумкового контролю: тестування		

Структура курсу підвищення кваліфікації

Навчально-тематична програма курсу складається з **таких змістових модулів:**

1. Фінансова система держави.
2. Основи банківської діяльності.

Інформаційний обсяг курсу

Змістовий модуль 1. Фінансова система держави.

Суть та функції фінансів. Поняття бюджету, його доходів та видатків. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Бюджетний процес за умов фінансової децентралізації. Податкове законодавство та податкова політика в Україні. Фінанси суб'єктів господарювання. Особливості страхової діяльності.

Змістовий модуль 2. Основи банківської діяльності.

Специфіка банківської діяльності. Статус та основи організації центральних банків. Принципи діяльності НБУ. Переваги банківських установ серед інших фінансових посередників. Характеристика капіталу банків. Активні та пасивні операції банківських установ. Суть кредиту. Види кредитів. Позичковий відсоток. Принципи кредитування. Характеристика функцій кредиту.

Теми занять

№ з/п	тема	Назва теми	Кількість годин аудиторних/самостійна робота	
			Очна форма	Дистанційна форма
Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Фінансова система держави.				
1	T1	Фінанси та фінансова система. Бюджет держави, його доходи та видатки. Дефіцит бюджету, джерела його фінансування. Бюджетний процес в Україні. Класифікація державних цільових фондів. Джерела формування та напрями використання коштів.	2/10	2/10
2	T2	Суть податків, зборів та обов'язкових платежів. Елементи податку. Поняття та основи побудови податкової системи. Податкова політика та принципи оподаткування. Класифікація податків. Характеристика основних податків податкової системи України.	2/10	2/10
3	T3	Економічна сутність страхових відносин. Функції страхування. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Форми й методи страхового захисту. Класифікація і види страхових послуг. Класифікація страхування. Принципи обов'язкового й добровільного страхування. Поняття страхового ринку та його організаційна структура. Організаційні форми існування страхових компаній.	2/10	2/10
Змістовий модуль 2. (ЗМ 2). Основи банківської діяльності.				
4	T1	Суть кредиту. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин. Джерела кредитних ресурсів. Функції кредиту.	2/10	2/10

		Принципи кредитування. Процент за кредит. Суть процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Функції та принципи кредитування. Форми та види кредиту. Банківський кредит, його особливості. Процес банківського кредитування.		
5	T2	Визначення центрального банку. Процес створення центральних банків, шляхи цього процесу. Функції НБУ. Облікова ставка та її використання центральним банком. Ліцензування банківської діяльності. Установлення економічних нормативів, що регламентують діяльність банків. Вимоги до банків щодо формування резервів. Гарантування банківських депозитів. Суть і роль комерційних банків. Класифікація комерційних банків. Функції комерційного банку. Основні показники діяльності комерційних банків. Загальна характеристика банківських операцій. Консультаційні та інші послуги банків.	2/10	2/10
		Форма контролю: тест із дисципліни.		
Всього годин на аудиторну/самостійну роботу:			10/50	10/50

Список рекомендованої навчальної, наукової, фахової і періодичної літератури

1. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 27.08.2020).
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 27.08.2020).
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
5. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо національних комісій, що здійснюють державне регулювання природних монополій, у сфері зв'язку та інформатизації, ринків цінних паперів і фінансових послуг : Закон України від 07.07.2011 № 3610-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3610-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

8. Про Державну казначейську службу України : положення, затверджене указом Президента України від 13.04. 2011 № 460/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460/2011#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
9. Про Державну фіскальну службу України : положення, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
10. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці : Закон України від 28.12.2014 № 77-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
14. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2011 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
16. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
17. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
18. Про страхування : Закон України від 04.10.2001 № 2745-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
19. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
20. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
21. Про заставу : закон України від 02.10.1992 № 2654-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
22. Про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 17.08.2012 № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
23. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 17.09.2015 № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
24. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України : інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 21.02.2018 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

25. Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні : інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 25.09.2018 № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
26. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
27. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями : положення, затверджене постановою Правління НБУ 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
28. Про затвердження Положення про ліцензування банків : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 22.12.2018 № 149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
29. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: правила, затверджені постановою Правління НБУ від 27.02.2018 № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
30. Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
31. Про лізинг : Закон України від 16 грудня 1997 року N 723/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
32. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні : Закон України від 05.04.01 № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
33. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 08.05.2002 № 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
34. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах : інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 12.11.2003 № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
35. Про порядок здійснення банками України вкладних (деPOSITНИХ) операцій з юридичними і фізичними особами : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 03.12.2003 № 516. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03> (дата звернення: 27.08.2020).
36. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : інструкція, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 № 368. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 27.08.2020).
37. Про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 11.12.2014 № 806. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
38. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
39. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
40. Аналіз банківської діяльності : підруч. / [А. М. Герасимович та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича. К. : КНЕУ, 2010. 600 с.

41. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2018. 412 с.
42. Романенко О. Р. Фінанси : підруч. для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
43. Стойко О. Я. Фінанси : підруч. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема; за ред. О. Я. Стойка. К. : Алерта, 2017. 406 с.
44. Фінанси : навч. посіб. : експрес курс / Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін. за заг. ред. Волохової І. С. Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
45. Фінанси : підруч. / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. І. О. Лютого. К. : Вид-во Ліра-К, 2017. 728 с.
46. Фінанси у схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / [Булавинець В. М., Горин В. П., Сидор І. П.]; за заг. ред. В. П. Горина. Тернопіль : Вектор, 2017. 181 с.
47. Банківські операції : підруч. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. А. М. Мороза. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2008. 608 с.
48. Банківські операції : підруч. / [О. В. Дзюблюк та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Терно-граф, 2013. 687 с.
49. Копилук О. І., Музичка О. М. Банківські операції: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. К.: ЦУЛ, 2017. 536 с.
50. Петрук О. М., Мошенський С. З., Новак О. С. Банківські операції : навч. посіб. Житомир : ЖДГУ, 2011. 568 с.
51. Банківська діяльність : навч. посіб. / З. Б. Живко, О. П. Просович, М. І. Копитко та ін. ; за ред. З. Б. Живко. К. : Алерта, 2012. 248 с.
55. Банківська система : підруч. / [М. І. Крупка, Є. М. Андрущак, Н. Г. Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 556 с.
61. Гроші та кредит : підруч. / М. І. Савлук, А. М. Мороз та ін.; за наук. ред. М. І. Савлука. 6-е вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2011. 589 с.
62. Дзюблюк О. В., Владимир О. М. Банки у системі організації валютних відносин : моногр. Тернопіль : Астон, 2014. 263 с.
63. Дзюблюк О. В., Галіцейська Ю. М. Теоретичні та прикладні аспекти реалізації банками ресурсної політики : моногр. Тернопіль : Вектор, 2012. 208 с.
64. Коцовська Р. Р., Павлишин О. П., Хміль Л. М. Банківські операції : навч. посіб. К. : УБС НБУ : Знання, 2010. 390 с.
66. Кузнецова С. А., Болгар Т. М., Пестовська З. С. Банківська система: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 400 с.
67. Сидоренко В. А. Проблеми теорії і практики організації кредитного процесу в комерційних банках України : моногр. К., 2011. 195 с.
68. Скоморович І. Г. Банківські операції : навч. посіб. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 556 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки ЖНАЕУ, Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, (0412) 37-84-33), Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, Київ, просп. Голосіївський, 3 +380 (44) 525-81-04) та інших бібліотек (на розсуд викладача).
2. Інституційний репозитарій ЖНАЕУ (наукові статті, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій).